

Kauneusihanteiden katoavaisuus – miten kauneus on muuttunut 1900-luvulta 2000-luvulle?

Digitaaliset ihmistieteet 2018

f t in

Historiaa arktisella asenteella -blogin valloittavat keväällä 2018 Digitaaliset ihmistieteet -kurssin opiskelijat. Blogisarja on syntynyt Some- ja verkkotutkimuksen työpajassa.

Jenni Järvi, Saara Ylönen, Roosa Yrjölä & Nea Ristimäki

Kauneus ei ole vain katsojan silmässä, vaan siihen vaikuttavat monet yhteiskunnalliset ja sosiaaliset tekijät.

Kulttuuriantropologi Taina Kinnunen puhuu kauneuden tyranniasta ja siitä kuinka ulkoisesta kauneudesta on tullut olennainen sosiaalisen pääoman muoto. Kauneus ei ole pelkästään muoti tai terveyskysymys, vaan siihen liittyy niin sanottu Sädekehäilmiö. Ilmiössä kauneus yhdistetään jopa eettiseen hyvään. Ulkoiseen olemukseensa piittaamattomasti suhtautuvaa ihmistä pidetään luonnottomana tai valehtelijana. Hyvä vartalo tekee onnelliseksi tai ainakin lisää onnellisuutta. Tässä tekstissä käymme läpi länsimaisten kauneusihanteiden muutoksia 1900-luvulta nykypäivään saakka.

Vaurauden uudet merkit

Aikaisemmin vartalon runsasta muotoa ihannoitiin vaurauden ja vallan merkinä. Ainoastaan rikkailla oli varmuus siitä, että ruokaa olisi tarpeeksi ensi vuonnakin. Ihanne alkoi muuttua 1900-luvun lopulla, kun ylensyönte ei ollut enää vain varakkaiden etuoikeus, vaan runsaasti ruokaa ja herkkuja oli yhä useamman ulottuvilla. Kauneusihanteet ovat usein äärimmäisiä. Hoikkuuden tultua muotiin kaunottaren tuli keikkua aliravitsemuksen rajalla. Paineet

Historiaa arktisella asenteella

Historiantutkijat bloggaavat menneisyydestä, nykyisyydestä ja historian merkityksestä.

[Historiaa arktisella asenteella »](#)

laihuuteen alkoivat kasvaa ensimmäisen maailman sodan jälkeen. Erityisen laihoja kaunottaret olivat 1920-luvulla.

Kun 1900-luvulla vyötärö oli kuristettu korsetin avulla mahdollisimman pieneksi, 1920-luvulla vyötärö ja lantio saattoivat olla saman paksuiset ja väljät vaatteet peittivät ne. 1920-luvun kaunottaret keskittyivät lantion ja takapuolen kaventamiseen mahdollisimman hoikan vaikutelman luomiseksi. 1900-luvulla ihannoitiin naisten siroja nilkkoja, mutta 1920-luvulla se ei enää riittänyt uuden muodin paljastaessa sääret. Nyt jalkojen piti olla viehättävän solakat ja sileät.

Ennen 1920-lukua ihanteena oli vaalea, pisamaton iho, joka yritettiin saavuttaa aurinkoa välttelemällä ja valkeilla peitevoiteilla tai puutereilla. Jotkut voiteista saattoivat olla hyvinkin myrkyllisiä ja aiheuttivat käyttäjilleen terveysongelmia. Päivettynyt iho liitettiin köyhyyteen ja ulkona työskentelemiseen. Ensimmäisen maailman sodan jälkeen naiset siirtyivät suurin joukoin ulkotöistä sisätöihin, konttoreihin ja tehtaisiin. Tällöin rusketuksesta tuli vuorostaan muodikasta ja auringonotosta rikkaiden ylellisyyttä. Ajan myötä auringon vaikutukset ovat osoittautuneet yhtä epäterveellisiksi kuin valkaisuvoiteetkin.

Kauneus velvollisuutena

1950-luvulla ajan vaatimukset ja koveneva kilpailu korostivat ulkonäöstä huolehtimisen tärkeyttä. Aiemmin kauneudenhoitoa pidettiin jopa turhamaisena ja pikkumaisena, eikä sitä nähty merkityksellisenä. 1950-luvulla muotiin suhtauduttiin vielä varsin rennosti eikä muodin seuraamiseen liittynyt vielä niinkään ulkonäköpaineita. Aikakauden muoti oli suunnattu lähinnä nuorille naisille.

Naisellisuus oli muotia 1950–1960-luvuilla. Lihaksikkuus nähtiin naisille liian maskuliinisena ominaisuutena. Siksi naisille suositeltiin vain kevyttä liikuntaa, joka ei kasvata lihaksia, mutta muokkaa vartalosta sopusuhtaisen. Siroa, mutta naisellisen muodokasta vartaloa pidettiin ihanteellisena. Ajan kauneusihannetta kuvataankin termillä ”miss”, eli neiti.

1960-luvun lopulla havahduttiin jo kauneusihanteiden haittapuoliin. Huomattiin, että kauneusihanteiden tavoittelu ja ulkonäköpaineet ajoivat nuoria tyttöjä rajoittamaan rankasti syömistään. Käytiin paljon keskustelua siitä, millainen vartalo on naisellinen, ja oliko ajan muoti-ihanteeksi noussut Twiggy-mallinen vartalo liian laiha.

1960-luvulla kauneudenhoitoa pidettiin jokaisen velvollisuutena ja kohteliaisuutena. Muodin merkitys korostui ja sen seuraamista pidettiin tärkeänä kaikenikäisten keskuudessa, vaikka muodikkaus vaatisi muotoilevia alusvaatteita tai muita apuvälineitä. 1950–1960-luvulla miesten lihavuutta kutsuttiin johtajien taudiksi; se oli merkki korkeasta elintasosta ja kattavista liikelounaista. Naisten lihavuutta sen sijaan pidettiin pitkälti negatiivisena ominaisuutena. Menestynyttä miestä ei pidetty itse syyllisenä lihavuuteensa, vaan hän oli vain ”yhteiskunnan rappeuttama yksilö”. 1960-luvun lopulla myös miesten ulkonäöstä huolehtimisen merkitys alkoi korostua. Tähän saakka yleisesti olemus oli riittänyt, eikä miesten vartalonmuotoja ruodittu tai yritetty ohjailta mediassa – toisin kuin naisten.

1950–1960-lukujen kauneusihanteet vaikuttivat voimakkaasti naisten suhtautumiseen itseensä ja muihin naisiin. Kauneusihanteiden tavoittelu oli yleinen normi, saavutettiinpa tavoitteita tai ei. Lihavuutta ja vanhuutta ei nähty kauneusihanteiden näkökulmasta suotuisina ominaisuuksina.

Huippumallien vuosikymmenet

1960-luvulla alkanut hoikkuuden ja lähes anorektisten mallien ihannointi jatkui vuosikymmenen yli. 1970-luvun ihannenainen oli ruskettunut, urheilullinen ja hoikka. Naiset tavoittelivat vahvaa ja raamikasta vartaloa. Vuosikymmenen urheilulaji naisten keskuudessa oli aerobic. Jane Fondan kulttimaineeseen nousseita aerobic-videoita myytiin miljoonittain. Laihdutuslääkkeiden myynti kasvoi räjähdysmäisesti ja anoreksia yleisty.

Kauneus myi hyvin ja mallimarkkinat kasvoivat räjähdysmäisesti. 1980-luvulla muotinäytöksistä tuli mahtavia speaktaakkeleita ja parhaista malleista menestyneitä supermalleja. Kauniit kasvot ja hyvä vartalo takasivat töitä yhä useammalle nuorelle naiselle. Seuraavalla vuosikymmenellä valokuvamallit kävivät entistä hoikemmiksi. Huippumalli Kate Mossin jalanjäljissä tavoiteltiin ”heroin chic” -vartaloa, jossa yhdistyivät 1990-luvun tavoitelluimmat naisvartalon piirteet: kalpea iho, kulmikas luusto, kapeat reidet ja käsivarret.

Yhteiskunnan kovettuminen ja yliseksualisoituminen 1900-luvun lopulla esineellisti naisvartaloa kuin antiikin orjamarkkinoilla aikoinaan. Kauneus tarjosi naisille uusia ansaintamalleja mainosalan räjähdysmäisen kasvun seurauksena. Nyt lähes missä tahansa kadunkulmassa oli mahdollista nähdä naisruumis julkisena kauppatavarana. Myyntikeinona alettiin myös käyttää pornografiaa. Uusi ansaintamahdollisuus ei kuitenkaan nostanut naisruumiin arvostusta, vaan pikemminkin laski sitä. 1900-luvun lopulla naisten ulkonäköpaineet ja laihduttaminen erilaisine dieetteineen olivat arkipäivää.

#Strong not skinny

2000-luvulla ulkonäkö on yhteiskunnassamme yhä keskeisemmässä roolissa. Tarve näyttää oikeanlaiselta ja yhteiskunnan silmissä hyväksyttävältä on suurempi kuin koskaan ennen ja kauneuden eteen työskennellään entistä ahkerammin. Tämä näkyy erityisesti nykyajan kehoihanteessa.

2010-luvulle tultaessa 1990-luvun ihanne hoikasta mallin vartalosta on jäänyt taakse. Usein sosiaalisessa mediassakin näkyvä uuden ihanteen motto kuuluu: ”strong not skinny”. Uusi ideaali on vahva, terve ja treenattu vartalo. Lihaksikkuus, joka on aiemmin nähty esteettisenä vain miehen kehossa, on nyt tavoiteltava arvo myös naisille – tosin tietyin rajoittein: nainen ei saa olla ”liian” lihaksikas, vaan vartaloa tulisi muokata naisellisen muodokkaaksi. Muotina onkin timmi ylä- ja keskivartalo, sekä lihaksikas ja ”runsas” alavartalo.

Ihanteen muodostumiseen on vaikuttanut 2000-luvulla Suomessakin suosituksi tullut fitness-urheilu. Monet nuoret naiset treenaavat kisoihin, tai katsovat muuten mallia fitness-urheilijoiden treeniohjelmista saavuttaakseen optimaalisen kehon. Äärimäisen vaativan kehoihanteesta tekee se, että syömisestä rajoittamisen ja tarkkailun lisäksi ihmisen tulee myös ruumiillisesti rehkä saavuttaakseen haluamansa. Pelkästään dieetipillereillä ja laihduttamisella ei enää pysty saavuttamaan haluttua lopputulosta.

Vartalon lihaksien korostamiseksi naiset suosivat ruskettunutta ihoa. Solarium ja suihkurasketukset ovat hyvin yleisiä. Naisvartalolle luonnolliset venymisarvet ja selluliitti nähdään kamalampina vitsauksina ja niitä pyritään piilottamaan ja häivyttämään kaikin keinoin. Myös rintojen suurennuttaminen on lisääntynyt, etenkin fitness-urheilijoiden piireissä. Silikonien ottamisen syynä on usein omien rintojen pieneneminen kehon radikaalin alhaisen rasvamäärän vuoksi.

Fitness-intoilun, uuden kehoideaalin ja kaikkien kauneusihanteiden vastapainoksi on viime aikoina syntynyt sosiaalisessa mediassa vallan ottanut Body positivity -liike. Liike pyrkii tuomaan esille kaikenlaisia erilaisia vartaloita: lihavia, laihoja, tummia, vaaleita, vammautuneita... Liikkeen ajatuksena on tasavertaisesti edustaa kaikkia sukupuoliä ja kaikenlaisia kehoja ja näin taistella äärimäisiä ja rajoittuneita kauneusihanteita vastaan.

Kuvalähteet:

Pxhere.com

Dimland.blogspot.fi

Maxpixe.net

Lähde: Historiaa arktisella asenteella -blogi. oulu.fi/blogs. 11.4.2018.